

Z Á K O N

ze dne2018

o zálohovaném výživném na nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o zálohovaném výživném)

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

ZÁLOHOVANÉ VÝŽIVNÉ

§ 1

Předmět úpravy

Tento zákon upravuje poskytování zálohovaného výživného nezaopatřeným dětem (dále jen „zálohované výživné“) v případě, že fyzická osoba, která má k nezaopatřenému dítěti soudem uloženou povinnost hradit výživné (dále jen „povinná osoba“), tuto svou povinnost řádně a včas neplní, nebo jí plní pouze částečně.

§ 2

Vymezení některých pojmů

- (1) Osobou, která má podle tohoto zákona nárok na zálohované výživné (dále jen „oprávněná osoba“), je nezaopatřené dítě podle zákona o státní sociální podpoře¹⁾,
- a) které je na území České republiky hlášeno k trvalému pobytu podle zákona o evidenci obyvatel²⁾, nebo podle jiného právního předpisu³⁾,
 - b) které je rodinným příslušníkem osoby, jejíž nárok na dávku vyplývá z přímo použitelného předpisu Evropské unie⁴⁾ nebo je rodinným příslušníkem občana

¹⁾ § 11 až 16 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

²⁾ § 10 až 12a zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů.

³⁾ § 76 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění zákona č. 2/2002 Sb.

§ 66 až 68 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb. a zákona č. 379/2007 Sb.

§ 87g a 87h zákona č. 326/1999 Sb., ve znění zákona č. 161/2006 Sb. a zákona č. 379/2007 Sb.

- Evropské unie, popř. států Evropského hospodářského prostoru, který je zaměstnaný, samostatně výdělečně činný, nebo si takové postavení ponechává a má právo na rovné zacházení podle předpisu Evropské unie⁵⁾,
- c) které je rodinným příslušníkem občana Evropské unie, popř. států Evropského hospodářského prostoru, který je hlášen na území České republiky k pobytu podle jiného právního předpisu⁶⁾ po dobu delší než 3 měsíce a má právo na rovné zacházení podle předpisu Evropské unie⁴⁾ a tento občan a s ním společně posuzované osoby podle zákona o státní sociální podpoře⁷⁾ nejsou neodůvodnitelnou zátěží posuzovanou podle zákona o pomoci v hmotné nouzi⁸⁾,
 - d) které je rodinným příslušníkem cizince, kterému byla udělena doplňková ochrana⁹⁾,
 - e) které je rodinným příslušníkem cizince, který je držitelem povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajících rezidenta v Evropské unii na území jiného členského státu Evropské unie a bylo mu vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky podle jiného právního předpisu¹⁰⁾ a ke kterému povinná osoba neplní řádně a včas soudem uloženou povinnost hradit výživné¹¹⁾.

(2) Žadatelem o zálohované výživné je sama oprávněná osoba nebo osoba, která je v zastoupení oprávněna přijímat výživné za oprávněnou osobu.

(3) Příjemcem zálohovaného výživného je žadatel. Do konce kalendářního měsíce, v němž nezaopatřené dítě nabylo plné svéprávnosti, přijímá zálohované výživné osoba oprávněná přijímat výživné. Plně svéprávnému nezaopatřenému dítěti se zálohované výživné vyplácí od splátky zálohovaného výživného náležející za kalendářní měsíc následující po kalendářním měsíci, v němž nabylo plné svéprávnosti, a to za podmínky, že plně svéprávné nezaopatřené dítě neprojeví vůli, aby se zálohované výživné dál nevyplácelo.

(4) Zálohované výživné podle tohoto zákona je zvláštní sociální dávkou, kterou poskytuje a náklady na ni hradí stát. Zálohované výživné nepodléhá výkonu rozhodnutí, nelze jej dát do zástavy ani nemůže být předmětem dohody o srážkách.

§ 3

Podmínky nároku na zálohované výživné

⁴⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie.

⁵⁾ Čl. 24 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS a 93/96/EHS.

⁶⁾ Zákon č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁾ § 7 zákona č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁾ § 16 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁾ § 14a a 14b zákona č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁾ § 42c zákona č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁾ Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností.

- (1) Oprávněná osoba má nárok na zálohované výživné, pokud
- a) povinná osoba neplní soudem uloženou povinnost hradit výživné po dobu delší než 2 kalendářní měsíce před podáním žádosti;
 - b) příjem oprávněné osoby spolu s příjmem s ní společně posuzovaných osob podle zákona o státní sociální podpoře⁷⁾ nepřesahuje 2,7 násobek částky životního minima podle zákona o životním a existenčním minimu¹²⁾ a
 - c) oprávněná osoba a osoby s ní společně posuzované podle zákona o státní sociální podpoře⁷⁾ mají na území České republiky bydliště podle zákona o pomoci v hmotné nouzi¹³⁾. Podmínka bydliště se neuplatní u osob uvedených v § 2 odst. 1 písm. b).

(2) Příjem rozhodný pro přiznání zálohovaného výživného se posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře¹⁴⁾ a zjišťuje se za období kalendářního čtvrtletí předcházejícího kalendářnímu čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje, popřípadě nárok na dávku uplatňuje. Za příjem rozhodný pro přiznání zálohovaného výživného se považuje také rodičovský příspěvek.

§ 4

Výše zálohovaného výživného

(1) Zálohované výživné se poskytuje ve výši soudem uložené vyživovací povinnosti, nejvýše však ve výši 1,2 násobku částky životního minima oprávněné osoby.

(2) Pokud povinná osoba plní vyživovací povinnost pouze částečně, je výše zálohovaného výživného stanovena tak, aby součet zálohovaného výživného a částečné úhrady soudem uloženého výživného byl ve výši soudem uloženého výživného, avšak nepřesáhl 1,2 násobek částky životního minima oprávněné osoby.

(3) Výše zálohovaného výživného vychází z měsíčního průměru uložené a uhrazené vyživovací povinnosti za kalendářní čtvrtletí předcházející kalendářnímu čtvrtletí, za které se nárok prokazuje a uplatňuje.

§ 5

Orgány rozhodující o zálohovaném výživném

(1) O přiznání či nepřiznání zálohovaného výživného, o změně jeho výše, odnětí zálohovaného výživného, o zastavení výplaty zálohovaného výživného a o vrácení zálohovaného výživného poskytnutého neprávem nebo v nesprávné výši nebo nahrazení přeplatku ve věcech zálohovaného výživného rozhoduje krajská pobočka nebo pobočka pro hlavní město Prahu Úřadu práce České republiky (dále jen „krajská pobočka Úřadu práce“).

(2) O odvolání proti rozhodnutí krajské pobočky Úřadu práce rozhoduje Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „ministerstvo“). Odvolání nemá odkladný účinek.

¹²⁾ Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁾ § 5 odst. 6 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁾ § 4 a 5 zákona č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

§ 6

Účastníci řízení

V řízení o zálohované výživné jsou účastníky řízení

- a) oprávněná osoba,
- b) žadatel,
- c) příjemce zálohovaného výživného,
- d) osoba společně s oprávněnou osobou posuzovaná, další fyzická nebo právnická osoba, jde-li o řízení o přeplatku na zálohovaném výživném podle § 13.

§ 7

Řízení o zálohovaném výživném

(1) Řízení o přiznání zálohovaného výživného se zahajuje na základě písemné žádosti podané žadatelem krajské pobočky Úřadu práce na tiskopisu předepsaném ministerstvem.

(2) Povinné přílohy k žádosti o poskytování zálohovaného výživného (dále jen „žádost“) podle odstavce 1 tvoří

- a) originál nebo úředně ověřená kopie vykonatelného rozhodnutí soudu a
- b) doklad o výši příjmů oprávněné osoby a společně s ní posuzovaných osob podle zákona o státní sociální podpoře⁷⁾ za kalendářní čtvrtletí předcházejícího kalendářnímu čtvrtletí podání žádosti.

(3) Na základě posouzení žádosti vydá krajská pobočka Úřadu práce písemné rozhodnutí o přiznání či nepřiznání zálohovaného výživného a o jeho výši.

§ 8

Výplata zálohovaného výživného

(1) Zálohované výživné se vyplácí měsíčně, a to po uplynutí kalendářního měsíce, za který náleží, nejpozději však do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, za který náleží.

(2) Zálohované výživné se poskytuje nejdříve za kalendářní měsíc, v němž byla podána žádost.

§ 9

Změna výše zálohovaného výživného

(1) O změně výše již přiznaného zálohovaného výživného se řízení podle správního řádu nevede, o této skutečnosti se vydává oznámení, proti kterému je možné podat námitky.

(2) V případě, že soud pravomocně rozhodne o změně výše jím uloženého výživného a příjemce zálohovaného výživného o tom krajskou pobočku Úřadu práce informuje podle § 14, provede se změna výše zálohovaného výživného ode dne, ke kterému soud pravomocným rozhodnutím stanovil novou výši výživného.

(3) V případě, že soud pravomocně rozhodne o změně výše jím uloženého výživného a příjemce zálohovaného výživného o tom krajskou pobočku Úřadu práce neinformuje podle § 14, provede se

- a) zvýšení zálohovaného výživného maximálně za dobu 3 měsíců předcházejících měsíců, kdy byla tato skutečnost zjištěna,
- b) snížení zálohovaného výživného od kalendářního měsíce, ve kterém byla tato skutečnost zjištěna.

Ustanovení o přeplatku není tímto dotčeno.

§ 10

Oznámení o zálohovaném výživném

Rozhoduje-li krajská pobočka Úřadu práce o zálohovaném výživném v případech, kdy se nevydává rozhodnutí, je povinna žadateli doručit písemné oznámení o zálohovaném výživném a jeho výši. Písemné oznámení o zálohovaném výživném se nedoručuje do vlastních rukou.

§ 11

Námitky

(1) Proti postupu uvedenému v § 10 lze uplatnit námitky do 15 dnů ode dne výplaty zálohovaného výživného v jiné výši.

(2) Námitky se podávají písemně u příslušné krajské pobočky Úřadu práce, která zálohované výživné přiznala. Krajská pobočka Úřadu práce vydá do 30 dnů ode dne, kdy jí námitky došly, rozhodnutí o zálohovaném výživném. K námitkám, které byly podány opožděně, se nepřihlíží.

§ 12

Zastavení výplaty zálohovaného výživného a jeho odnětí

(1) Nejsou-li na výzvu krajské pobočky Úřadu práce prokázány podmínky nároku na již přiznané zálohované výživné, zastaví se výplata zálohovaného výživného z moci úřední písemným rozhodnutím od splátky za kalendářní měsíc následující po kalendářním měsíci, ve kterém byl zjištěn důvod pro zastavení jeho výplaty. Výplata zálohovaného výživného se může zastavit i na žádost příjemce dávky. Výplata zálohovaného výživného se obnoví od splátky za kalendářní měsíc, ve kterém příjemce prokáže podmínky nároku na zálohované výživné. Nejsou-li do 1 roku od výzvy krajské pobočky Úřadu práce prokázány podmínky nároku na zálohované výživné, jehož výplata se zastavila, zálohované výživné se z moci úřední písemným rozhodnutím odejme. Tímto není dotčen odstavec 3 tohoto ustanovení.

(2) Zálohované výživné neprávem přiznané či vyplácené nebo vyplácené ve vyšší částce, než náleží, se z moci úřední písemným rozhodnutím odejme nebo sníží, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již bylo vyplaceno. Ustanovení o přeplatku není tímto dotčeno. Žádost o přiznání zálohovaného výživného může být opět podána nejdříve po uplynutí 3 měsíců od kalendářního měsíce, ve kterém došlo k odnětí zálohovaného výživného.

(3) Je-li zálohované výživné vypláceno k poslednímu dni kalendářního čtvrtletí, náleží jeho výplata v bezprostředně následujícím kalendářním čtvrtletí, jen jestliže příjemce zálohovaného výživného nejpozději do konce prvního kalendářního měsíce tohoto následujícího kalendářního čtvrtletí prokáže výši příjmů rozhodných pro přiznání zálohovaného výživného za období kalendářního čtvrtletí předcházejícího kalendářnímu čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje. Neprokáže-li se do této doby příjem rozhodný pro přiznání zálohovaného výživného, z moci úřední písemným rozhodnutím se výplata zálohovaného výživného zastaví, a to od splátky náležející za kalendářní měsíc, do jehož konce je třeba prokázat výši příjmů. Neprokáže-li se rozhodný příjem ani do konce kalendářního čtvrtletí, za které by se mělo zálohované výživné vyplácet, nárok na dávku zaniká.

§ 13

Přeplatky

(1) Příjemce zálohovaného výživného, který nesplnil některou z povinností uložených tímto zákonem nebo přijal zálohované výživné, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že bylo vyplaceno neprávem nebo ve vyšší částce, než náleželo, nebo jinak způsobil, že bylo zálohované výživné vyplaceno neprávem nebo ve vyšší částce, než náleželo, je povinen částky zálohovaného výživného neprávem přijaté vrátit.

(2) O povinnosti vrátit zálohované výživné nebo jeho část vydává z moci úřední písemné rozhodnutí krajská pobočka Úřadu práce, která zálohované výživné vyplácí nebo naposledy vyplácela. Částky neprávem přijaté mohou být sráženy ze zálohovaného výživného, které má být vyplaceno v následujících měsících. Přeplatky vybírá krajská pobočka Úřadu práce, která o povinnosti vrátit přeplatek rozhodla.

(3) Nárok na vrácení zálohovaného výživného poskytnutého neprávem nebo v nesprávné výši zaniká uplynutím 3 let ode dne, kdy byly zjištěny skutečnosti o neprávem přijatém zálohovaném výživném, nejpozději však uplynutím 10 let ode dne výplaty zálohovaného výživného.

§ 14

Povinnosti při poskytování zálohovaného výživného

- Příjemce zálohovaného výživného je povinen
- a) písemně informovat krajskou pobočku Úřadu práce o každé změně skutečností rozhodných pro trvání nároku, výplatu a výši zálohovaného výživného, včetně částečně uhrazeného výživného podle § 4 odst. 2, a to do 8 dnů ode dne změny těchto skutečností;
 - b) na výzvu krajské pobočky Úřadu práce prokázat skutečnosti rozhodné pro trvání nároku, výplatu a výši zálohovaného výživného, a to ve lhůtě určené krajskou pobočku Úřadu práce.

§ 15

Zánik nároku na zálohované výživné

(1) Nárok na zálohované výživné zaniká, pokud oprávněná osoba přestane splňovat podmínky nároku na zálohované výživné.

(2) Nárok na zálohované výživné zaniká v případě, že žadatel nesplní ani ve lhůtě dodatečně uložené krajskou pobočkou Úřadu práce povinnost prokázat skutečnosti rozhodné pro přiznání, výplatu, výši a trvání nároku na zálohované výživné.

(3) Nárok na zálohované výživné zaniká, pokud byl zastaven soudní výkon rozhodnutí nebo byla zastavena exekuce na vymožení zálohovaného výživného.

(4) Pokud nárok na zálohované výživné zanikl, může být žádost znovu podána nejdříve po uplynutí 2 měsíců od kalendářního měsíce, ve kterém nárok zanikl.

§ 16

Přechod nároku na výživné na stát a vymáhání pohledávky

Náleží-li oprávněné osobě zálohované výživné, přechází její právo na výživné na stát, a to do výše poskytnutého zálohovaného výživného. Pohledávku výživného, která přešla na stát, vymáhá krajská pobočka Úřadu práce. K vymožení pohledávky podává návrh na soudní výkon rozhodnutí nebo exekuční návrh.

Informační systém o zálohovaném výživném

(1) Krajské pobočky Úřadu práce a ministerstvo jsou oprávněny zpracovávat údaje potřebné pro rozhodování o zálohovaném výživném a jeho výplatě včetně osobních údajů, a to v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup a zároveň zajišťujícím ochranu osobních údajů podle zákona o ochraně osobních údajů¹⁵⁾.

(2) Ministerstvo je správcem informačního systému o zálohovaném výživném, který obsahuje údaje o zálohovaném výživném a jeho výši, o příjemcích zálohovaného výživného a žadatelích o zálohované výživné a osobách s nimi společně posuzovaných. Údaje z tohoto informačního systému sděluje krajským pobočkám Úřadu práce v souvislosti s řízením o zálohovaném výživném, a to v rozsahu nezbytném pro řízení o zálohovaném výživném.

(3) Ministerstvo zajišťuje pro provádění zákona na vlastní náklady aplikační program automatizovaného zpracování údajů potřebný pro rozhodování o zálohovaném výživném, jeho výplatě a jeho kontrole, včetně jeho aktualizací, a poskytuje tento program bezplatně krajským pobočkám Úřadu práce. Krajské pobočky Úřadu práce jsou povinny při řízení o zálohovaném výživném, při jeho výplatě a kontrole tento program používat.

(4) Krajské pobočky Úřadu práce a ministerstvo jsou povinny zajistit uložení všech údajů z informačního systému o zálohovaném výživném, které byly získány na základě zpracování údajů o zálohovaném výživném a všech písemností a spisů týkajících se pravomocně ukončených správních řízení o zálohovaném výživném po dobu 10 kalendářních let následujících po kalendářním roce, v němž došlo k pravomocnému ukončení takového správního řízení nebo k poslednímu uložení údajů do informačního systému.

(5) Veškeré údaje, které jsou vedeny v informačním systému o zálohovaném výživném, jsou součástí Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí podle zákona o Úřadu práce¹⁶⁾.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o Úřadu práce

Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 331/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákona č. 234/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 254/2014 Sb., zákona č. 205/2015 Sb., zákona č. 317/2015 Sb., zákona č. 134/2016 Sb. a zákona č. 259/2017 Sb., se mění takto:

1. V § 4 odst. 1 se za písmeno h) doplňuje nové písmeno i), které zní:
„i) zálohovaného výživného,“.

¹⁵⁾ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁾ § 4a zákona č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

2. V § 4 odst. 1 se za slova „zákonem o sociálních službách⁹⁾“ vkládají slova „, zákonem o zálohovaném výživném¹⁴⁾“.

Poznámka pod čarou č. 14 zní:

„¹⁴⁾ Zákon č. .../2018 Sb., o zálohovaném výživném na nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o zálohovaném výživném).“.

3. V § 4a odst. 1 se za slova „sociálně-právní ochrany dětí,“ vkládají slova „zálohovaného výživného,“.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o státní sociální podpoře

§ 19

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 137/1996 Sb., zákona č. 132/1997 Sb., zákona č. 242/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 158/1998 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 125/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 438/2003 Sb., zákona č. 453/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 315/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 124/2005 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 204/2005 Sb., zákona č. 218/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 552/2005 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 134/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 213/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 269/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 414/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 346/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 331/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 48/2013 Sb., zákona č. 267/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 101/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 252/2014 Sb., zákona č. 253/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 188/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 449/2016 Sb., zákona č. 98/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 200/2017 Sb. a zákona č. 407/2017 Sb., se mění takto:

1. V § 5 odst. 1 písm. b) se na konci textu bodu 1 doplňují slova „nebo zálohované výživné podle zákona o zálohovaném výživném,“.
2. V § 68 odst. 1 se na konci písmene g) doplňují slova „, výši zálohovaného výživného podle zákona o zálohovaném výživném,“.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o daních z příjmů

§ 20

V § 4 odst. 1 písm. i) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 96/1993 Sb., zákona č. 157/1993 Sb., zákona č. 196/1993 Sb., zákona č. 323/1993 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 85/1994 Sb., zákona č. 114/1994 Sb., zákona č. 259/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 149/1995 Sb., zákona č. 316/1996 Sb., zákona č. 18/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 111/1998 Sb., zákona č. 149/1998 Sb., zákona č. 168/1998 Sb., zákona č. 333/1998 Sb., zákona č. 63/1999 Sb., zákona č. 144/1999 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., zákona č. 103/2000 Sb., zákona č. 121/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 453/2001 Sb., zákona č. 483/2001 Sb., zákona č. 128/2002 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 260/2002 Sb., zákona č. 575/2002 Sb., zákona č. 162/2003 Sb., zákona č. 438/2003 Sb., zákona č. 49/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 342/2005 Sb., zákona č. 357/2005 Sb., zákona č. 545/2005 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 203/2006 Sb., zákona č. 223/2006 Sb., zákona č. 29/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 126/2008 Sb., zákona č. 482/2008 Sb., zákona č. 2/2009 Sb., zákona č. 216/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 199/2010 Sb., zákona č. 348/2010 Sb., zákona č. 346/2010 Sb., zákona č. 119/2011 Sb., zákona č. 188/2011 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 44/2013 Sb., zákona č. 344/2013 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 271/2016 Sb., zákona č. 105/2016 Sb., zákona č. 113/2016 Sb., zákona č. 454/2016 Sb., zákona č. 170/2017 Sb., zákona č. 200/2017 Sb., zákona č. 225/2017 Sb., zákona č. 246/2017 Sb., zákona č. 254/2017 Sb. a zákona č. 293/2017 Sb. se za slova „s výjimkou odměny pěstouna“ vkládají slova „, zálohované výživné podle zákona o zálohovaném výživném,“.

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o životním a existenčním minimu

§ 21

V § 7 odst. 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění zákona č. 218/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 85/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 44/2013 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 344/2013 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 252/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb. a zákona č. 377/2015 Sb., se na konci písmene d) doplňují slova „, nebo zálohované výživné podle zákona o zálohovaném výživném,“.

ČÁST ŠESTÁ

ÚČINNOST

§ 22

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2019.

Důvodová zpráva

Obecná část

1. Zhodnocení současného právního stavu v dané oblasti

Rodiny v České republice se dlouhodobě potýkají s nepříznivou finanční situací v důsledku nehrazení stanovené vyživovací povinnosti ze strany povinného rodiče a obtížným vymáháním této pohledávky.

Problematika primární úpravy stanovování a vymáhání výživného s institutem zálohovaného výživného souvisí pouze nepřímo. Zálohované výživné reaguje v první řadě na zvýšené riziko ohrožení chudobou pro rodiny a tedy na důsledky situace, kdy dítě neobdrží částku výživného, která je mu určena na základě rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody rodičů o výživném.

Zálohované výživné bude mít nejpozitivnější dopad na ty rodiny s dětmi, které se svým příjmem sice nedosáhnou na dávky pomoci v hmotné nouzi, avšak jejich příjem nepřesahuje 2,7 násobek životního minima žadatele a společně posuzovaných osob. Cílovou skupinou tohoto opatření jsou tedy tyto skupiny osob, které se nedostanou do systému pomoci v hmotné nouzi, avšak vlivem nehrazení výživného jsou bezprostředně ohroženi nepříznivou finanční a sociální situací.

Primární právní úprava vyživovací povinnosti ovlivňující vznik problematiky je zakotvená především v části druhé zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen NOZ), v zásadě obsahově navazuje na úpravy předchozí, zejména na úpravu podle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění jeho tzv. velké novely provedené zákonem č. 91/1998 Sb.

Výživné lze přiznat, pokud není oprávněný schopen sám se živit. Vyživovací povinnost rodičů vůči dítěti vzniká matce narozením dítěte a otcí uplatněním některé z domněnek otcovství (resp. rozhodnutím soudu o osvojení). Délka trvání povinnosti poskytovat výživu je dána stavem odkázanosti dítěte na výživu. Dosažení zletilosti nebo dosažení věkové hranice pro nezaopatřenost dítěte (26 let) nemá z hlediska vyživovací povinnosti význam. Není proto vyloučeno, aby vyživovací povinnost rodičů k dítěti zanikla v 17 letech věku dítěte, které dostudovalo, našlo si práci a je schopno se samostatně živit (tj. stav odkázanosti skončil). A naopak je také možné, že dítě nenabude schopnosti samostatně se živit nikdy (je-li např. plně invalidní). Dosažení věkové hranice 18 let má však svůj význam z hlediska procesního zejména proto, že řízení o přiznání výživy zletilému dítěti je zahájeno pouze na návrh této osoby.

Vyživovací povinnost zaniká absolutně teprve zánikem rodinně-právního vztahu subjektů, tj. smrtí, rozhodnutím o osvojení, rozhodnutím o úspěšném popření otcovství.

O výživném pro nezletilé děti je rozhodováno v rámci tzv. řízení ve věcech péče soudu o nezletilé dle ustanovení § 466 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Řízení je možné zahájit jak na návrh (kterým však soud není vázán), tak i bez návrhu. Okamžik zahájení řízení má svůj význam mj. i v otázce přiznání výživného zpětně za uplynulá období. K řízení je příslušný okresní nebo obvodní soud, v jehož obvodu má nezletilý bydliště. Změní-li se však v průběhu řízení okolnosti, podle nichž se příslušnost posuzuje a je-li to v zájmu nezletilého (dítě změnilo bydliště a dojíždění do původního místa je neefektivní), je možné přesunout příslušnost na jiný soud. Účastníkem řízení jsou rodiče dítěte (resp. jiní příbuzní povinní výživou) a dítě, které je zastoupeno opatrovníkem. Tím je zpravidla orgán sociálně-právní ochrany dětí. Řízení je ovládnuto vyšetřovací zásadou a soud je tak povinen zjistit skutkový stav i na základě jiných, než účastníky navrhovaných důkazů a obdobně postupuje i v případě, že schvaluje dohodu rodičů. Soud může také schválit dohodu rodičů o výživě dítěte, je však povinen zkoumat, zda je tato dohoda v zájmu dítěte. Rozhodnutí soudu o přiznání výživného je předběžně vykonatelné a povinnost platit výživné

ve stanovené výši tak vzniká samotným doručením rozhodnutí, bez ohledu na jeho právní moc nebo podání odvolání.

Dlužné výživné lze vymáhat dvěma způsoby: cestou soudního výkonu rozhodnutí nebo exekucí. V obou případech je ale nezbytné mít exekuční titul.

Soudní výkon rozhodnutí

Návrh na soudní výkon rozhodnutí dle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen občanský soudní řád), a zákona o zvláštních řízeních soudních lze podat k okresnímu soudu, v jehož obvodu má bydliště nezletilé dítě. V případě vymáhání dlužného výživného zletilých dětí je příslušný obecný soud povinného rodiče. Výkon rozhodnutí lze nařídit jen v takovém rozsahu, v jakém to oprávněný (resp. jeho zákonný zástupce) navrhl a jaký podle něj stačí k uspokojení jeho pohledávky (aktivita oprávněného je tak nezbytná), soud se však na návrh oprávněného může dotázat povinného na jeho majetkové poměry a v případě, že povinný odmítne poskytnout součinnost, může mu být uložena pořádková pokuta. Dojde-li k zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí, rozhodne soud o náhradě nákladů, které účastníkům prováděním výkonu rozhodnutí vznikly, podle toho, z jakého důvodu k zastavení výkonu rozhodnutí došlo (§ 271 občanského soudního řádu).

Exekuce

Nejčastější formou vymáhání dlužného výživného je exekuce dle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. Exekuční návrh se podává přímo zvolenému exekutorovi. V návrhu je nutné označit exekuční titul a dlužnou částku, není však nezbytné označit majetek povinného ani způsob výkonu exekuce. Exekutor, kterému došel exekuční návrh, požádá do 15 dnů ode dne doručení návrhu soud o pověření k provedení exekuce. Na vydání pověření má soud 15 dnů. Po doručení pověření zašle exekutor oprávněnému vyrozumění o zahájení exekuce zpravidla spolu s exekučním příkazem, kde specifikuje způsob, jímž bude provedena exekuce a vyzve povinného ke splnění vymáhané povinnosti (dlužná částka, náklady oprávněného, snížené náklady exekuce).

Nejčastějším a nejefektivnějším způsobem postihnutí majetku dlužníka jsou srážky ze mzdy, kdy pro vymáhání dlužného výživného se zbytek čisté mzdy, přesahující částku stanovenou nařízením vlády, sráží bez omezení (§ 279 odst. 3 občanského soudního řádu). Mezi další způsoby pak patří prodej movitých i nemovitých věcí a pro případy neplacení výživného na nezletilé dítě od ledna 2013 je také hojně využívaná exekuce pozastavením řidičského oprávnění.

Jestliže nebude povinný rodič hradit výživné déle než čtyři měsíce (z nedbalosti nebo úmyslně, forma zavinění má význam z hlediska trestní sazby), dopouští se tím trestného činu zanedbání povinné výživy dle § 196 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen TZ). Tohoto trestného činu se uvedeným jednáním dopouštějí i jiné osoby, které mají zákonnou povinnost vyživovat či zaopatřovat jinou osobu. Soud, který posuzuje trestní odpovědnosti pachatele ve smyslu § 196 TZ, přitom není vázán rozhodnutím, kterým byla v občanskoprávním řízení stanovena tato povinnost a sám si posoudí rozsah vyživovací povinnosti.

Dle dostupných informací poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti bylo z trestného činu zanedbání povinné výživy v roce 2015 obžalováno 10 056 osob (z nichž bylo odsouzeno 8 157 osob).

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy

Předkládaný návrh zákona má za cíl řešit situaci těch rodin s dětmi, které se vlivem nehrazení výživného ze strany povinného rodiče mohou dostat do nepříznivé sociální a finanční situace. Zálohované výživné reaguje na zvýšené riziko ohrožení chudobou pro rodiny a tedy na důsledky situace, kdy dítě neobdrží částku výživného, která je mu určena na základě rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody rodičů o výživném.

Problematikou výživného, jeho placení a vymáhání se intenzivně zabývá a zabývalo také Ministerstvo spravedlnosti, které k tématice výživného vypracovalo analýzu aktuálních otázek výživného, a to v návaznosti na úkol z bodu 5 Usnesení vlády České republiky č. 566 ze dne 13. července 2015. Zmíněný materiál komplexně a v souvislostech představil problémy, které se v oblasti určování a vymáhání výživného vyskytují. Předně se zabývá aktuální právní úpravou určování výživného, od zjišťování příjmů a majetkových poměrů povinného, určování odůvodněných potřeb dítěte, až po samotné vyměření konkrétní částky výživného. Dále předestírá problémy, které se vyskytují v procesu určování výživného, ať už před soudy, nebo při rozhodování rodičů o mimosoudní dohodě o výživném. V neposlední řadě materiál podrobně referuje o vymáhání výživného, respektive o stávajících i možných řešeních stavu, kdy (určené) výživné není plněno (zejména exekuce). Ve vztahu k procesní rovině rozhodování o výživném se analýza taktéž věnuje popisu možných nelegislativních přístupů upřednostňujících smírný průběh procesu (např. německá Cochemská praxe). Nejsou však opomenuty ani další často diskutované otázky jako role doporučujících tabulek, práce se statistikami o výživném, úroky z prodlení dlužníka výživného, dovolání ve věcech výživného, postoupení pohledávek výživného, interdisciplinární vzdělávání pracovníků justice, trestní postih neplatičů nebo tzv. zálohové výživné. Ministerstvo spravedlnosti také prověřovalo jednotnost rozhodování soudů v typově obdobných případech. Analýza navrhla více než čtyři desítky různých opatření napříč výše uvedenými oblastmi.

Předkládaný návrh zákona o zálohovaném výživném na nezaopatřené dítě tedy řeší (vedle současných nepojistných sociálních systémů státní sociální podpory a hmotné nouze) až důsledek této problematiky, tedy nepříznivou sociální a finanční situaci rodin s dětmi, kterým není hrazeno stanovené výživné ze strany povinného rodiče. Zálohované výživné tedy bude náležet oprávněným osobám, kterým není hrazeno soudem stanovené či schválené výživné, a to za jasných, zákonem předem stanovených podmínek.

Jedná se především o podmínku existence exekučního titulu, na základě kterého není povinným rodičem ve stanoveném termínu vyživovací povinnost plněna vůbec, či je plněna pouze částečně. Povinným rodičem se pro účely tohoto zákona rozumí ten, komu byla na základě pravomocného rozhodnutí soudu či soudem schválené dohody rodičů stanovena vyživovací povinnost.

Další podmínkou bude **splnění rozhodného příjmu v rodině**, kdy příjem oprávněné osoby a společně posuzovaných osob nesmí být vyšší než 2,7 násobek životního minima žadatele a společně posuzovaných osob.

Zálohované výživné bude náležet ve výši určené dle pravomocného rozhodnutí soudu či dle soudem schválené dohody, nejvýše však ve výši 1,2násobku životního minima dítěte (což odpovídá průměrné výši soudně stanovovaného výživného v ČR). Pokud povinná osoba bude plnit vyživovací povinnost pouze částečně, bude výše zálohovaného výživného stanovena tak, aby součet zálohovaného výživného a částečné úhrady soudem uloženého výživného byl ve výši soudem uloženého výživného, avšak zároveň nepřesáhl 1,2 násobek částky životního minima oprávněné osoby.

V tomto návrhu je tedy zálohované výživné vypláceno pouze podmínky, že existuje pravomocné soudní rozhodnutí o výživném, či soudem schválená dohoda, a povinný tuto stanovenou povinnost hradit výživné po dobu minimálně dvou měsíců neplní. Těm rodičům, kteří nedisponují takovýmto rozhodnutím, či soudem schválenou dohodou, či jim bylo stanovené nulové výživné, nárok na zálohované výživné nevznikne. **Poskytnutím zálohovaného výživného přejde právo oprávněné osoby na výživné na stát, a to do výše poskytnutého zálohovaného výživného.** Pohledávku výživného, která přešla na stát, bude následně vymáhat krajská pobočka Úřadu práce, přičemž k vymožení pohledávky podá návrh na soudní výkon rozhodnutí nebo exekuční návrh. **Stát tedy sám vymáhá poskytnuté částky zálohovaného výživného od povinné osoby, a to za využití stávajících nástrojů výkonu rozhodnutí (soudní výkon rozhodnutí či exekuční řízení). V případě, kdy bude v rámci již probíhajícího výkonu rozhodnutí zjištěno, že povinný žádným majetkem nedisponuje, a na zálohované výživné tudíž již nebude nic vymoženo, bude výplata zálohovaného výživného zastavena. Je zde tedy striktně promítnut požadavek zálohovanosti dávky.**

Návrh vychází z toho, že poskytnutím zálohovaného výživného je ve své podstatě plněno ze strany státu za někoho, kdo má po právu plnit sám. Následně tedy bude docházet v částce vyplaceného zálohovaného výživného (tj. na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí Úřadu práce ČR) k přechodu nároku na výživné na stát. Stát tedy podá návrh na výkon rozhodnutí či exekuční návrh a bude poskytnuté částky zálohovaného výživného po povinné osobě vymáhat.

Při odhadu návratnosti poskytnutého zálohovaného výživného, která je stanovena na 10 %, bylo vycházeno jednak z údajů Exekutorské komory, dle kterých se průměrná vymahatelnost pohybuje okolo 20 %, ale také ze srovnání obdobného institutu v ostatních evropských zkušenostech a z dřívějších zkušeností s vymáháním sociálních dávek státem.

Vzhledem ke skutečnosti, že dle ustanovení § 196 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník platí, že kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce dopouští se trestného činu zanedbání povinné výživy, budou krajské pobočky Úřadu práce podávat orgánům činným v trestním řízení podnět k zahájení trestního stíhání povinné osoby.

Celkově se dá očekávat, že se významně posílí vymahatelnost práva v oblasti placení výživného. Dluh vůči státu je v jiné rovině, než dluh vůči vlastnímu dítěti.

3. Zhodnocení souladu návrhu zákona s ústavním pořádkem České republiky

Předkládaný návrh je v souladu s ústavním zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, dále zejména s článkem 32 odst. 1, 5 a 6 Listiny základních práv a svobod (usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb.), podle kterého jsou rodičovství a rodina pod ochranou zákona. Rodičům, kteří pečují o děti, je zaručeno právo na pomoc státu, přičemž podrobnosti stanoví zákon. Vládní návrh zákona respektuje obecné zásady ústavního pořádku České republiky a není v rozporu s nálezy Ústavního soudu České republiky.

Návrh zákona přispívá k naplnění zásad stanovených v čl. 26, 29, 30 a 32 Listiny základních práv a svobod.

4. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, slučitelnost s právními akty EU

Problematika poskytování zálohovaného výživného státem nezaopatřeným dětem v případě neplnění vyživovací povinnosti povinnou osobou a jeho nedobytnosti je právem EU dotčena,

a to nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, který je přímo závazným předpisem EU a rovněž nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie, konkrétně článkem 7 odst. 2. Tento článek zakotvuje právo na rovnost nakládání v oblasti tzv. sociálních výhod, mezi které zálohované výživné bezpochyby patří. Nadto národní právní úpravy musí reflektovat základní zásady stanovené Smlouvou o fungování EU (zejm. čl. 45, čl. 18 a čl. 21), zejména zásadu nediskriminace na základě státní příslušnosti, která je zakázána obecně, na základě čl. 18 Smlouvy o fungování EU i čl. 24 směrnice 2004/38/ES, která zajišťuje volný pohyb osob.

Navrhovaná právní úprava se vztahuje k předpisům EU, které se týkají rovnosti nakládání s občany ostatních členských států. Bezprostředně se jí dotýkají zejména následující právní předpisy EU:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení,

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie, konkrétně článek 7 odst. 2 (tzv. koncept sociálních výhod),

Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností,

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS,

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů,

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany,

Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty

Podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení je zálohované výživné považováno za tzv. rodinnou dávku (podobně jako např. příspěvek na dítě či rodičovský příspěvek) podléhající koordinaci EU. Čl. 1 písm. z) zmíněného nařízení umožňuje vyjmout zálohované výživné z okruhu rodinných dávek, a to uvedením této dávky do Přílohy I výše uvedeného nařízení. V minulosti tak již bylo učiněno např. u porodného, které bylo z režimu koordinace tímto způsobem vyjmuté. V případě přijetí návrhu zákona je nutno vklad do přílohy I iniciovat.

Pro zabránění diskriminace na základě státní příslušnosti a zajištění práva na volný pohyb osob v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie a směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států nebudou z okruhu oprávněných osob vyloučeny nezaopatřené děti – občané EU, které nemají na území ČR trvalý pobyt, nicméně se zde legálně zdržují (např. jako rodinní příslušníci pracovníků EU) a mají v ČR bydliště. Dále budou do okruhu osob oprávněných zařazeny nezaopatřené děti osob požívajících právo na rovnost nakládání vyplývající z výše uvedených směrnic (požívatelé doplňkové ochrany a dlouhodobě pobývající rezidenti z jiných členských států EU.

Navrhovaná právní úprava je v souladu s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie, obecnými právními zásadami práva Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je ČR vázána, a není tedy s nimi v rozporu.

5. Dopady navrhované úpravy

Na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Kvalifikovaný odhad nákladů vychází pouze z dostupných údajů, které mělo k dispozici MPSV v minulých letech. Tyto údaje uvádějí, že v roce 2015 bylo vydáno 21 654 tisíc prvních rozhodnutí o stanovení vyživovací povinnosti rodiče k dítěti, přičemž každé z těchto rozhodnutí se nemusí vztahovat pouze na jedno dítě, ale může obsahovat stanovení vyživovací povinnosti pro dvě i více dětí. Dle informací poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti bylo z trestného činu zanedbání povinné výživy v roce v roce 2015 obžalováno 10 056 osob (odsouzeno pak bylo 8 157 osob), což tedy představuje minimální počet neplněných vyživovacích povinností, se kterým je nutné počítat. S ohledem na nedostupnost podrobnějších údajů je tedy počítáno s průměrným počtem 24 000 žádostí o zálohované výživné za rok.

Nelze nicméně opominout žádosti, které budou v prvním roce účinnosti zákona podávat ty oprávněné osoby, které mají pravomocné rozhodnutí o výživném z předchozích let. Počet těchto žádostí však nelze z důvodu chybějících údajů o vývoji konkrétního rozhodnutí¹⁷ v čase kvalifikovaně odhadnout, proto s nimi v tomto konkrétním propočtu není počítáno.

Náklady na výplatu zálohovaného výživného, při zohlednění poskytovaného zálohovaného výživného do maximální výše 1,2násobku životního minima dítěte (v průměru 2 532 Kč), lze tedy vzhledem k průměrnému výživnému k danému věku dítěte a s předpokladem rovnoměrného rozložení věku a výše výživného odhadovat ve výši cca 736,8 mil. Kč ročně.

K této částce je pak třeba připočíst průměrné náklady na administrativní zajištění, a to ve výši 50 mil. Kč v prvním roce a 46 mil. Kč v každém následujícím roce.

V tomto případě se odhaduje asi 10 % návratnost poskytnutého zálohovaného výživného v rámci výkonu rozhodnutí. Odhadovaná návratnost činí asi 73,9 mil. Kč ročně. Ve výsledku se tedy po započtení administrativních nákladů očekávají celkové náklady ve výši 713 mil. Kč v prvním roce účinnosti a 709 mil. Kč v každém následujícím roce.

Tato počítaná návratnost je však pouze ilustrativní, neboť úspěšnost při vymáhání výživného není známa a liší se i dle způsobu zvoleného výkonu rozhodnutí. Dá se předpokládat, že vymahatelnost bude vyšší, a to s ohledem na údaje Exekutorské komory, které hovoří o vymahatelnosti 20 %, oproti MPSV hovořícího o 10 %.

Dále je třeba k celkové částce připočíst náklady spojené s vývojem a provozem nového aplikačního programu. Náklady na realizaci požadavku byly vyčísleny ve výši cca 38mil Kč a provozní náklady se odhadují na cca 1mil měsíčně, tj. 12 mil ročně.

Odhady finančních nákladů vycházejí z dostupných informací dodaných v minulosti Ministerstvem spravedlnosti. Jedná se především o počty prvních a dalších změnových rozhodnutí o výživném vydaných v průběhu jednoho roku, přičemž však počet rozhodnutí neodpovídá počtu v rozhodnutí stanovených vyživovacích povinností (jedním rozhodnutím se může rozhodovat o více vyživovacích povinnostech). K dispozici jsou rovněž některá data o počtu návrhů na exekuci a soudní výkon rozhodnutí, efektivita jejich vymáhání známa není. Přesné stanovení počtu žádostí a celkových nákladů znemožňuje kombinace těchto dat a vysledování vývoje konkrétního vydaného rozhodnutí v čase. Dalším faktorem významně

¹⁷ Jeho změna, případně změny, řádné plnění vyživovací povinnosti, podaný návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuci a její průběh a výsledek. Počet rozhodnutí soudu není totožný s počtem vyživovacích povinností, o nichž bylo rozhodnuto. Propojení dat z úseku opatrovnícké agendy s příjmovou situací domácností oprávněných příjemců zálohovaného výživného s ohledem na test rozhodného příjmu atd.

ovlivňujícím výsledné náklady je rovněž nemožnost „spárovat“ jednotlivá rozhodnutí s testem příjmu, kterému bude podléhat nárok na dávku.

Na podnikatelské prostředí

Navrhovaná úprava nebude mít vliv na podnikatelské prostředí.

Na územní samosprávné celky

Navrhovaná právní úprava nemá negativní dopad na činnost územních samosprávných celků.

Sociální dopady

Navrhovaná právní úprava má pozitivní dopady na rodiče s dětmi, jimž se nedaří vymoci soudem stanovené výživné.

Dopady na životní prostředí

Navrhovaná úprava nebude mít dopad na životní prostředí, neboť se této oblasti navrhované změny nedotýkají.

Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů

Právní úprava má pozitivní dopad na rovnost žen a mužů. Zálohované výživné bude při splnění zákonných podmínek náležet rodinám bez ohledu na pohlaví osamělého rodiče.

Navrhovaná právní úprava nemá negativní dopady ve vztahu k zákazu diskriminace ani ve vztahu k rovnosti mužů a žen, neboť dávku bude moci čerpat oprávněná rodič bez ohledu na pohlaví, stejně tak platí, pokud se jedná o povinného rodiče. Dlouhodobě v ČR platí, že po rozvodu pečují o dítě v převážné většině ženy. Navrhovaná právní úprava tedy pomůže zejména ženám v případě jejich obtížné finanční situace způsobené nehrazením výživného druhým z rodičů. Stejně však bude postupováno i v případě, kdy oprávněným rodičem bude otec dítěte. Proto je možné konstatovat, že navrhovaná právní úprava má pozitivní dopad na rovnost žen a mužů.

Navrhovaná právní úprava není v rozporu a nestanovuje odchylky ve vztahu k zákazu diskriminace. Rovněž není v rozporu se zákonem č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon).

Dopady ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Údaje o žadatelích o zálohované výživné, o jeho příjemcích a rovněž o osobách povinných hradit stanovené výživné budou součástí informačního systému o zálohovaném výživném Ministerstva práce a sociálních věcí a jejich ochrana bude zajištěna stejně jako v případě ostatních citlivých a osobních údajů, které jsou v současné době v tomto systému evidovány pro účely ostatních nepojistných dávkových systémů. Ministerstvo práce a sociálních věcí je správcem osobních údajů podle § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb.

Žádná další explicitní zpracování osobních údajů nebudou vznikat, resp. osobní údaje, které budou zpracovávány v rámci nového zákona o zálohovaném výživném, budou upraveny tímto zákonem. Zákon se bude zejména týkat zpracování osobních údajů žadatelů a oprávněných osob. S těmito údaji budou pracovat zaměstnanci resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a úředníci Úřadů práce, a to pouze v působnosti delegované zákonem.

Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná úprava nemá dopad do oblasti korupčních rizik a ani nevytváří jejich možnosti. Rovněž neúměrně nerozšiřuje kompetence orgánů státní správy. Kontrolní mechanismy jsou nastaveny již od vyhodnocování žádostí, kdy každé rozhodnutí zaměstnance krajské pobočky Úřadu práce ČR bude kontrolovat kvalifikovaný nadřízený pracovník a je zcela zřejmé, která úřední osoba je odpovědná za rozhodnutí. Dále je možnost podat proti rozhodnutí opravné prostředky (odvolání, přezkumné řízení). Každá osoba má možnost se v rámci správního řízení vyjádřit k podkladům, na základě kterých bylo rozhodnutí vydáno. Je také nastavena kontrola výkonu veřejné správy, kdy Ministerstvo práce a sociálních věcí tuto kontrolu provádí na krajských pobočkách Úřadu práce ČR.

Dopady na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná úprava nebude mít dopady na bezpečnost nebo obranu státu neboť se navrhovaná opatření této oblasti nijak nedotýkají.

Zvláštní část

ČÁST PRVNÍ - zákon o zálohovaném výživném

K § 1

Hlavním záměrem návrhu zákona je podpora rodičů s dětmi v případech, kdy druhý rodič neplatí řádně stanovené výživné. Návrh tak řeší situaci rodin s dětmi, které se vlivem nehrazení výživného ze strany povinného rodiče mohou dostat do nepříznivé sociální a finanční situace. Zálohované výživné reaguje na zvýšené riziko ohrožení chudobou pro rodiny a tedy na důsledky situace, kdy dítě neobdrží částku výživného, která je mu určena na základě rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody rodičů o výživném. Za soudem uloženou povinnost hradit výživné považujeme tedy i soudem schválenou dohodu rodičů. Zálohované výživné je tak navrhováno jako opatření v oblasti sociálního zabezpečení, neboť bude ve většině případů řešit problematiku chudoby rodin. Půjde tedy o jakýsi speciální transfer do těchto rodin, aby došlo ke zmírnění jejich chudoby v důsledku neplnění vyživovací povinnosti ze strany povinného rodiče. Zákon o zálohovaném výživném má tedy za cíl řešit pouze důsledek, nikoli příčinu vzniku tohoto problému, která je podrobněji mapována v analýze Ministerstva spravedlnosti k aktuálním otázkám výživného. V této souvislosti je mimo jiné prověřováno, zda možné nedostatky nespočívají také v primární úpravě vyživovací povinnosti v občanském právu hmotném a procesním, případně v trestním právu.

K § 2

Oprávněnou osobou je nezaopatřené dítě uvedené v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, které má trvalý pobyt na území ČR a zároveň splňuje podmínky nároku stanovené tímto zákonem. Nezaopatřeným dítětem je dítě nejdéle do 26. roku věku, pokud se soustavně připravuje na budoucí povolání, případně pokud z důvodu nepříznivého zdravotního stavu není toho schopno. Oprávněnou osobou bude rovněž nezaopatřené dítě, jehož práva na rovnost nakládání v oblasti soc. zabezpečení, resp. sociálních výhod, tudíž zálohovaného výživného, je zakotveno v právních předpisech Evropské unie. Jedná se o nezaopatřené děti ekonomicky aktivních občanů Evropské unie. U ekonomicky neaktivních občanů Evropské unie bude pro nárok na zálohované výživné prováděn test neodůvodnitelné zátěže systému. Další kategorií osob z řad cizinců krytých právními předpisy Evropské unie jsou osoby s udělenou doplňkovou ochranou, jakožto jednou z forem mezinárodní ochrany. Poslední kategorií jsou tzv. rezidenti z jiných členských států Evropské unie. Jedná se o občany z tzv. třetích zemí, kteří disponují pobytovým statutem z jiné členské země Evropské unie a využívají právo na volný pohyb osob a rovnost nakládání, které jim zaručuje směrnice EU č. 109/2003.

Oprávněná osoba bude mít nárok na zálohované výživné pouze v případě, že povinná osoba jí po dobu minimálně dvou měsíců neplatí výživné uložené rozhodnutím soudu nebo soudem schválenou dohodou rodičů o výživném.

Žadatelem je sama oprávněná osoba, tedy samo nezaopatřené dítě nebo osoba, která v zastoupení je oprávněna přijímat výživné za oprávněnou osobu, tedy nejčastěji druhý rodič, který o dítě pečuje. Žadatelem může být samo nezaopatřené dítě, ale až v době, kdy je plně svéprávné podle NOZ.

Příjemcem zálohovaného výživného je žadatel. V případech, kdy oprávněná osoba nabyde plné svéprávnosti podle NOZ, stává se příjemcem zálohovaného výživného. Plně svéprávné oprávněné osobě by zálohované výživné nebylo vypláceno jen za podmínky, že před krajskou pobočkou Úřadu práce projeví svoji vůli, že o další vyplácení dávky nemá zájem.

Žadatelem a příjemcem zálohovaného výživného může být pouze dítě, které je plně svéprávné podle NOZ. V souladu s § 30 NOZ lze před dosažením zletilosti nabýt plné svéprávnosti uzavřením manželství nebo přiznáním svéprávnosti. V případě přiznání plné svéprávnosti soudem podle § 37 NOZ by již zásadně neměla trvat vyživovací povinnost k nezletilému dítěti, neboť jednou z podmínek přiznání svéprávnosti je schopnost nezletilého samostatně se živit, nicméně výjimečně může být plná svéprávnost přiznána i bez splnění této podmínky. Naopak v případě uzavření manželství dítětem starším 16 let vzniká vyživovací povinnost manžela vůči nezletilému dítěti, která může být upravena i rozhodnutím soudu. Podpůrně pak může být upravena i vyživovací povinnost rodičů vůči takovému dítěti, jestliže manžel nezletilého dítěte není schopen svoji vyživovací povinnost plnit. Je proto nezbytné vycházet z toho, že žadatelem o zálohované výživné může být i nezletilá oprávněná osoba, která je plně svéprávná. Stejně tak je však nezbytné vycházet i z toho, že ani po dosažení zletilosti nemusí být oprávněná osoba vždy schopna sama žádat o přiznání zálohovaného výživného, pokud je rozhodnutím soudu omezena ve svéprávnosti. Vzhledem k tomu je žádoucí navázat úpravu na nabytí plné svéprávnosti oprávněné osoby.

Zálohované výživné bude zvláštní sociální dávka, jejíž náklady bude hradit stát podle zákona o státním rozpočtu ČR.

K § 3

Nárok na zálohované výživné vzniká za podmínky, že povinná osoba neplní řádně a včas soudem uloženou povinnost hradit výživné a to po dobu alespoň 2 měsíců.

Pro nárok na zálohované výživné se také zjišťuje příjem oprávněné osoby a osob společně s ní posuzovaných.

Pro nárok na zálohované výživné příjem oprávněné osoby a osob společně s ní posuzovaných nesmí být vyšší než 2,7 násobek životního minima. Rozhodný příjem se posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře, mimo to se za příjem rozhodný při přiznání zálohovaného výživného považuje také rodičovský příspěvek a zjišťuje se stejně jako u dávek státní sociální podpory za kalendářní čtvrtletí, a to za čtvrtletí, které předchází kalendářnímu čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje, popřípadě nárok na dávku uplatňuje.

Oprávněná osoba i osoby s ní společně posuzované musí splnit pro nárok na zálohované výživné také podmínku bydliště. Okruh společně posuzovaných osob bude stejný jako u dávek státní sociální podpory. Tak jako v případě ostatních nepojistných dávkových systémů má osoba bydliště na území České republiky, zejména pokud se zde dlouhodobě zdržuje, vykonává zde výdělečnou činnost, žije zde s rodinou, plní zde povinnou školní docházku nebo se zde soustavně připravuje na budoucí povolání, popřípadě existují jiné významné důvody, zájmy či aktivity, jejichž vzájemná souvislost dokládá sepětí této osoby s Českou republikou. Podmínka bydliště se neuplatní u oprávněné osoby, která je rodinným příslušníkem osoby, jejíž nárok na dávku vyplývá z přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo je rodinným příslušníkem občana Evropské unie, popř. států EHP, který je zaměstnaný, samostatně výdělečně činný, nebo si takové postavení ponechává a má právo na rovné zacházení podle předpisu Evropské unie.

K § 4

Zálohované výživné náleží ve výši určené podle vykonatelného rozhodnutí soudu, nejvýše však ve výši 1,2 násobku životního minima dítěte, což odpovídá průměrné výši soudně stanovovaného výživného v ČR.

Pokud povinná osoba plní vyživovací povinnost pouze částečně, je výše zálohovaného výživného stanovena tak, aby součet zálohovaného výživného a částečné úhrady soudem uloženého výživného byl ve výši soudem uloženého výživného, avšak nepřesáhl 1,2 násobek částky životního minima oprávněné osoby.

K § 5

O zálohovaném výživném budou rozhodovat krajské pobočky Úřadu práce České republiky místně příslušné podle správního řádu, tedy místní příslušnost se bude řídit místem trvalého pobytu fyzické osoby, popřípadě místem pobytu na území České republiky podle druhu pobytu cizince, nemá-li fyzická osoba místo trvalého pobytu na území České republiky, je místní příslušnost určena posledním známým místem jejího pobytu na území České republiky. O odvolání proti rozhodnutí krajské pobočky Úřadu práce ČR bude rozhodovat Ministerstvo práce a sociálních věcí. Odvolání nemá odkladný účinek, jedná se o postup běžný u nepojistných sociálních dávek, kdy se má zamezit dalšímu nadbytečnému hrazení částek ze státního rozpočtu, v opačném případě by ÚP dál vyplácel dávku, která byla snížena nebo odňata a pak obtížně tyto částky vymáhal zpět. Zálohované výživné je také nastaveno jako zvláštní sociální dávka, proto je zvolen stejný postup jako u jiných nepojistných dávek.

K § 6

Účastníky řízení o přiznání zálohovaného výživného budou jednak oprávněná osoba, tedy nezaopatřené dítě, které má nárok na výživné od rodiče, který vyživovací povinnost neplní, dále příjemce dávky a žadatel, což bude nejčastěji druhý rodič, se kterým dítě žije, do doby než bude dítě plně svéprávné a může samo o dávku žádat a dávku pobírat a další společně posuzované osoby či jiné osoby, jde-li o řízení o přeplatku. Další osobou v řízení o přeplatku může být například zaměstnavatel, který pro účely nároku na zálohované výživné potvrdí nepravdivě příjem svého zaměstnance a na základě této skutečnosti vznikne přeplatek na dávce.

K § 7

Řízení o zálohovaném výživném se zahajuje na základě žádosti žadatele, na tiskopise předepsaném MPSV. Součástí této žádosti bude poučení žadatele o tom, že uvedením nepravdivých údajů o skutečnostech rozhodných pro vznik nároku na dávku se dopouští trestného činu podvodu podle § 209 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se především o uvedení nepravdivých či zkreslených údajů o plnění či neplnění stanovené vyživovací povinnosti povinnou osobou.

Žádost se předkládá u místně příslušné krajské pobočky Úřadu práce ČR a je třeba k ní doložit pravomocné rozhodnutí soudu, v němž byla povinné osobě uložena vyživovací povinnost, anebo jeho úředně ověřená kopie. V případě, že žadatel nedoloží úředně ověřenou kopii rozhodnutí, může předložit u místně příslušné krajské pobočky Úřadu práce ČR originál nebo stejnopis vykonatelného rozhodnutí soudu, v němž byla povinné osobě uložena vyživovací povinnost a pracovník krajské pobočky Úřadu práce ČR si na náklady Úřadu práce ČR vytvoří kopii rozhodnutí. Dále se předkládá doklad o příjmech oprávněné osoby a osob společně posuzovaných a doklad o výši částečně uhrazeného výživného. Pro účely nároku na zálohované výživné se přehodnocují příjmy za období kalendářního čtvrtletí předcházejícího kalendářnímu čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje. O výsledku posouzení žádosti je vydáno písemné rozhodnutí o přiznání či nepřiznání zálohovaného výživného a o jeho výši, proti kterému se lze odvolat.

K § 8

Zálohované výživné se vyplácí měsíčně, a to po uplynutí kalendářního měsíce, za který výživné náleží, nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po tomto měsíci. Při stanovení výše zálohovaného výživného se vychází z výše výživného uhrazeného povinnou osobou za předcházející kalendářní měsíc.

Zálohované výživné je jako dávka poskytováno zpětně, nejdříve od prvního dne v kalendářním měsíci, v němž si žadatel podal žádost.

K § 9

Příslušná krajská pobočka Úřadu práce ČR změni výši zálohovaného výživného, pokud se změni výše částečné úhrady stanoveného výživného povinnou osobou.

Krajská pobočka úřadu práce změni výši zálohovaného výživného také v případě, kdy soud svým rozhodnutím změni výši stanoveného běžného výživného. O této skutečnosti se vydá jen oznámení, proti kterému lze podat námitky.

Pokud soud rozhodne o změně výše výživného, je příjemce zálohovaného výživného povinen do osmi dnů od pravomocného rozhodnutí informovat krajskou pobočku Úřadu práce ČR. Na základě rozhodnutí soudu se poté změni také výše zálohovaného výživného. Pokud příjemce tuto povinnost splní, provede se změna výše zálohovaného výživného od data, ke kterému soud rozhodnutím určil novou výši výživného. Pokud o zvýšení výživného není krajská pobočka Úřadu práce ČR včas informována, provede se zvýšení zálohovaného výživného maximálně za dobu tří měsíců předcházejících měsíci, ve kterém byla nová částka výživného zjištěna. Pokud dojde ke snížení vyživovací povinnosti soudem a příjemce včas neoznámí tuto změnu, provede se změna výše zálohovaného výživného od měsíce, ve kterém byla tato skutečnost zjištěna a příjemci zálohovaného výživného se vyčíslí přeplatek na dávce.

K § 10

V případech, kdy příslušná krajská pobočka Úřadu práce ČR měni výši zálohovaného výživného na základě rozhodnutí soudu, který rozhodl o změně výše běžného výživného, vydá o této skutečnosti pouze písemné oznámení. V těchto případech není rozhodováno podle správního řádu, neboť krajská pobočka Úřadu práce ČR pouze potvrzuje skutečnost, o které primárně rozhodl soud. Výše zálohovaného výživného odráží výši soudem stanovené částky výživného.

K § 11

V případech, kdy krajská pobočka Úřadu práce rozhoduje oznámením, je možné do 15 dnů ode dne výplaty zálohovaného výživného v jiné výši uplatnit námitky. Pokud jsou námitky uplatněny včas, krajská pobočka Úřadu práce vydá do 30 dnů ode dne, kdy jí námitky došly, rozhodnutí o zálohovaném výživném. Proti tomuto rozhodnutí lze poté podat odvolání k Ministerstvu práce a sociálních věcí. Oznámením krajská pobočka Úřadu práce rozhoduje v případech, kdy se měni výše již přiznaného zálohovaného výživného z důvodu změny výše běžného výživného rozhodnutím soudu.

K § 12

Výplata zálohovaného výživného se zastaví v případech, kdy příjemce nesplní na výzvu krajské pobočky Úřadu práce povinnosti uložené mu tímto zákonem, nebo v případech, kdy o to žadatel požádá. Úřad práce příjemce vyzve k prokázání podmínek nároku jen v případě pochybností o dalším trvání nároku.

Výplata zálohovaného výživného se zastaví od splátky náležející za kalendářní měsíc následující po kalendářním měsíci, ve kterém byl zjištěn důvod pro její zastavení. Výplata zálohovaného výživného se obnoví od kalendářního měsíce, ve kterém příjemce dodatečně splní podmínky uložené mu tímto zákonem.

Nejsou-li do 1 roku od výzvy krajské pobočky Úřadu práce prokázány podmínky nároku na zálohované výživné podle § 3, dávka se z moci úřední písemným rozhodnutím odejme.

Zálohované výživné neprávem přiznané, vyplácené nebo vyplácené ve vyšší částce, než v jaké náleží, se písemným rozhodnutím odejme nebo sníží, a to dnem následujícím po dni, jímž uplynulo období, za které již bylo vyplaceno. Ustanovení o přeplatku není tímto dotčeno. Žádost o přiznání zálohovaného výživného může být opět podána nejdříve po uplynutí 3 měsíců od kalendářního měsíce, ve kterém došlo k odnětí zálohovaného výživného.

Pro nárok na zálohované výživné je nutné prokazovat rozhodný příjem oprávněné osoby a osob s ní společně posuzovaných, období, za které se příjem prokazuje je kalendářní čtvrtletí předcházející kalendářnímu čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje. Aby bylo zálohované výživné vyplaceno další čtvrtletí, musí se nejpozději do konce prvního kalendářního měsíce tohoto následujícího kalendářního čtvrtletí prokázat výše příjmů rozhodných pro přiznání zálohovaného výživného za období kalendářního čtvrtletí předcházející kalendářnímu čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje. Neprokáže-li se do této doby příjem rozhodný pro přiznání zálohovaného výživného, zastaví se výplata zálohovaného výživného od splátky náležející za kalendářní měsíc, do jehož konce je třeba prokázat výši příjmů. Neprokáže-li se rozhodný příjem ani do konce kalendářního čtvrtletí, za které by se mělo zálohované výživné vyplácet, nárok na dávku zaniká.

K § 13

Částky zálohovaného výživného vyplácené neprávem za období, kdy nárok na zálohované výživné zanikl, či částky, které byly vyplaceny ve vyšší částce, než v jaké náležely (pokud došlo ke snížení výše výživného na základě rozhodnutí soudu nebo pokud začal povinný částečně plnit vyživovací povinnost), je žadatel povinen vrátit.

Částky, které mají být vráceny, je možné započíst na zálohované výživné, které má být vyplaceno v následujících měsících.

Nárok na vrácení těchto neprávem vyplacených částek zaniká uplynutím tří let ode dne, kdy byly tyto skutečnosti zjištěny, nejpozději však uplynutím deseti let ode dne výplaty zálohovaného výživného.

O povinnosti vrátit přeplatky rozhoduje krajská pobočka Úřadu práce rozhodnutím, proti kterému lze podat odvolání.

K § 14

Příjemce zálohovaného výživného je povinen písemně informovat příslušnou krajskou pobočku Úřadu práce ČR o každé změně skutečností, která má vliv na trvání nároku, na výplatu a výši zálohovaného výživného, a to do osmi dnů od této skutečnosti.

Příjemce je dále povinen na výzvu krajské pobočky Úřadu práce ČR doložit skutečnosti, které mají vliv na přiznání, výplatu, výši a trvání nároku na zálohované výživné, a to ve lhůtě mu k tomu stanovené. Příjemce je povinen rovněž dokládat výši částečně uhrazeného výživného a hlásit změny v této částečné úhradě. Doložit výši částečně uhrazeného výživného je možné jak za pomoci běžných dokladů jakými jsou výpisy z účtů, příjmové doklady, složenky, tak i formou čestného prohlášení.

Krajská pobočka Úřadu práce příjemce vyzve k prokázání podmínek nároku jen v případě pochybností o dalším trvání nároku.

K § 15

Nárok na zálohované výživné zaniká, pokud oprávněná osoba přestane splňovat podmínky nároku. Nárok na zálohované výživné rovněž zaniká v případě, kdy žadatel nesplní ani ve lhůtě mu dodatečně uložené povinnost prokázat skutečnosti, které mají vliv na přiznání, výplatu, výši a trvání nároku na zálohované výživné.

Nárok na zálohované výživné zaniká také v případě, že byl zastaven výkon rozhodnutí nebo exekuce k vymození zálohovaného výživného, k jehož zahájení podala návrh krajská pobočka Úřadu práce ČR.

Pokud nárok na zálohované výživné zanikl, může být žádost o jeho přiznání opětovně podána nejdříve po uplynutí dvou měsíců od kalendářního měsíce, ve kterém došlo k zániku nároku.

K § 16

Náleží-li oprávněné osobě zálohované výživné, přechází její právo na výživné na stát, a to do výše poskytnutého zálohovaného výživného. Pohledávku výživného, která přešla na stát, vymáhá krajská pobočka Úřadu práce. K vymození pohledávky podává návrh na soudní výkon rozhodnutí nebo exekuční návrh. Stát tedy sám vymáhá poskytnuté částky zálohovaného výživného od povinné osoby, a to za využití stávajících nástrojů výkonu rozhodnutí (soudní výkon rozhodnutí či exekuční řízení).

K § 17

Zálohované výživné stejně jako ostatní sociální dávky bude mít svůj informační systém, který bude obsahovat veškeré údaje o zálohovaném výživném, o příjemcích, žadatelích o zálohované výživné a osobách s nimi společně posuzovaných. Veškeré údaje, které jsou vedeny v informačním systému o zálohovaném výživném, jsou součástí Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí, který je upraven v zákoně o Úřadu práce ČR. Data budou uchovávána po dobu 10 let. Odstavec 3 týkající se aplikačního programu na zpracovávání údajů je z důvodu dodržení shodné právní úpravy sociálních dávek formulován stejně jako § 63 odst. 4 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

ČÁST DRUHÁ - Změna zákona o Úřadu práce

V souvislosti se vznikem nové dávky je nutné do zákona doplnit další úkol pro Úřad práce ČR, a to v oblasti zálohovaného výživného. Zálohované výživné stejně jako ostatní sociální dávky bude mít svůj informační systém, který bude obsahovat veškeré údaje o zálohovaném výživném, o příjemcích, žadatelích o zálohované výživné a osobách s nimi společně posuzovaných. Tento systém bude součástí Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí, který je upraven v zákoně o Úřadu práce ČR.

ČÁST TŘETÍ – Změna zákona o státní sociální podpoře

Pro účely stanovení rozhodného příjmu u příjmově testovaných dávek státní sociální podpory se za příjem považuje také zálohované výživné. Výše poskytovaného zálohovaného výživného se musí také uvést v žádosti o dávky státní sociální podpory.

ČÁST ČTVRTÁ – Změna zákona o daních z příjmů

Stejně jako běžně placené výživné se také zálohované výživné osvobozuje od daně.

ČÁST PÁTÁ – Změna zákona o životním a existenčním minimu

Pro účely zákona o životním a existenčním minimu se také zálohované výživné stejně jako běžně placené výživné považuje za započitatelný příjem.

ČÁST ŠESTÁ – Účinnost

S ohledem na nezbytnost urychleného řešení problému podpory rodičů s dětmi v případech, kdy druhý rodič neplatí řádně stanovené výživné, se navrhuje nabytí účinnosti zákona ke dni 1. ledna 2019.

V Praze dne 13. března 2018

Alena Gajdůšková, v.r.
Ondřej Veselý, v.r.
Petr Dolínek, v.r.
Jiří Běhounek, v.r.
Jan Chvojka, v.r.
Kateřina Valachová, v.r.
Jan Hamáček, v.r.
Bohuslav Sobotka, v.r.